

TEMAT: Poznajemy przyrodnicze elementy krajobrazu okolicy szkoły. Scenariusz zajęć na ścieżce dydaktycznej dla klasy IV

Cele zajęć:

Uczeń:

- * Rozpoznaje, nazywa i wskazuje w terenie przyrodnicze składniki krajobrazu w najbliższej okolicy szkoły;
- * Orientuje mapę za pomocą kompasu i obiektów terenowych;
- * Szkicuje trasę wycieczki z zaznaczeniem kierunków i miejsc postoju;
- * Posługując się kluczami i atlasami, rozpoznaje pospolite gatunki roślin i zwierząt;
- * Bada przyrodę za pomocą zmysłów;
- * Posługuje się prostymi przyrządami laboratoryjnymi;
- * Ocenia stan środowiska przyrodniczego okolicy szkoły i możliwości jego wykorzystania;
- * Przestrzega zasad bezpieczeństwa w terenie;
- * Prezentuje przyjazną i etyczną postawę w kontaktach z przyrodą;
- * rozwiązuje problemy w sposób twórczy i współdziała w grupie;

Metody:

- * Praktyczne
- * Oglądowe

Forma zajęć:

- * zajęcia terenowe na ścieżce dydaktycznej, praca w grupach

Czas trwania: 4 godziny lekcyjne

Środki dydaktyczne:

- * mapa topograficzna okolic Dziekanowic z naniesioną trasą ścieżki dydaktycznej,
- * klucze i atlasy roślin oraz zwierząt,
- * kompasy,
- * słuchawki lekarskie,
- * lornetki, lupy,
- * łopatki,
- * miara krawiecka,
- * długopisy, ołówki, kredki, szkicowniki,
- * karty pracy,
- * worki foliowe,
- * instrukcja.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Sprawy organizacyjno - porządkowe. Sprawdzenie wyposażenia uczniów oraz omówienie przebiegu zajęć (np. Odbędziecie dzisiaj prawdziwą wyprawę. Będzie ona daleka i trudna, w czasie wyprawy czekają was liczne przygody i zadania do wypełnienia, ale zanim zaczniemy naszą wędrówkę, posłuchajcie uważnie...)
2. Nawiązanie do tematu zajęć terenowych: podanie i uzasadnienie tematu i celu zajęć.
Podział klasy na czteroosobowe grupy.

Faza realizacji

1. Podanie instrukcji do pracy - plan ścieżki i karty pracy dla każdego zespołu.
2. Dojazd autobusem szkolnym do leśniczówki na skraju lasu i początek trasy.

Przeczytanie uczniom wiersza *Jana Izydora Sztaudyngera*:

*Nie trzeba w lesie kłąć,
Kapelusz trzeba zdjąć.
Mogłyby listki leszczyny
Pozwijać się bez przyczyny.
Mogłaby lipa bez powodu
Odmówić pszczołom miodu.
Mogłaby osika
Ze strachu dostać bzika.
A zając, ten maleńki,
Zbudzony w środku snów,
Mógłby się jeszcze zgorszyć
Nauczyć brzydkich słów.
Nie trzeba w lesie kłąć,
Kapelusz trzeba zdjąć
Jak najuroczyściej
I posłuchać, co mówią liście...*

Praca w zespołach - kolejne wykonywanie zadań w każdym punkcie ścieżki.

3. Omówienie sposobu wykonywania zadań przez poszczególne grupy, zanotowanie wniosków.
4. Zjedzenie II śniadania na polanie na skraju lasu, po opisaniu i omówieniu II stanowiska obserwacyjnego.

Podsumowanie

1. Podsumowanie wykonanych zadań i umiejętności zdobytych podczas wędrowki
- wskazanie i nazwanie elementów przyrody żywej i nieożywionej w krajobrazie okolic szkoły w czasie całej trasy wyprawy,
- próba oceny warunków przyrodniczych pod kątem życia i działalności mieszkańców (ukształtowanie powierzchni i gleby a możliwości rozwoju rolnictwa, ukształtowanie powierzchni a osadnictwo, lasy a możliwość rozwoju rekreacji).
2. Podzielenie się wrażeniami z przebytej trasy. Samoocena pracy zespołów. Ocena dzisiejszych zajęć i własnych odczuć .

Uzupełnij kolejne zdania, na końcu wpisz ocenę ogólną, a zorientujesz się, jakie są Twoje odczucia po dzisiejszych zajęciach.

Zadania były:

.....
.....

Atmosfera na zajęciach:

.....
.....

Dzisiejsze zajęcia
Moja ocena:

Praca w grupie:

.....
.....

Zainteresowanie zajęciami:

.....
.....

Najbardziej podobało mi się:

.....
.....

Zrozumienie treści lekcji:

.....
.....

3. Praca domowa: Wykonaj szkic krajobrazu, plakat lub plan trasy wędrowki.

Instrukcja do zajęć na ścieżce dydaktycznej

* Zorientuj mapę topograficzną wg obiektów terenowych. Sprawdź przy pomocy kompasu, czy nie popełniłeś błędu.

* Dokładnie zapoznaj się z planem ścieżki wyznaczonej na mapie topograficznej i przestrzegając przepisów bezpieczeństwa, wędruj do poszczególnych jej punktów obserwując po drodze wszystkie elementy przyrodnicze krajobrazu i uzupełniając kartę pracy.

STANOWISKO 1

"W lesie sosnowym"

1. Ponownie zorientuj mapę, zlokalizuj miejsce obserwacji i określ, a następnie zapisz w karcie pracy, w jakim kierunku od szkoły się znajdujesz.

2. Rozejrzyj się i w karcie pracy udziel odpowiedzi na poniższe pytania:

- Jakie drzewa przeważają: iglaste, liściaste? Rozpoznaj w tym lesie dominujący gatunek drzew.

- Czy wg ciebie jest to drzewostan stary czy młody?

- Jakie jeszcze warstwy możesz - oprócz drzew - wyróżnić w tym lesie?

- Spróbuj, posługując się kluczami i atlasami roślin, określić gatunki spotkanych w poszczególnych warstwach roślin.

3. Wsłuchaj się przez chwile w odgłosy lasu. Czy możesz rozpoznać zwierzęta?

Obserwujac przez lornetkę oraz posługując się kluczami i atlasami zwierząt, określ kilka gatunków zaobserwowanych: ptaków, ssaków, gadów i płazów, owadów.

4. Rozpoznaj skałę macierzystą gleby, z której las wyrasta (np. piaski, gliny, żwiry) na podstawie obserwacji naturalnej odkrywki.
5. Określ cechy gleby, wybierz właściwą odpowiedź w karcie pracy i podkreśl ją:
 - piaszczysta, sucha, lekka;
 - wilgotna, gliniasta, ciężka czy słaba?

STANOWISKO 2

"Na wzniesieniu śródpolnym"

1. Dokonaj ponownej orientacji mapy; rozpoznaj miejsce obserwacji na mapie topograficznej; określ kierunek w stosunku do szkoły i zanotuj w karcie pracy.
2. Wykop mały dołek (o wielkości 20 x 20 cm i głębokości 30 cm) i określ skały oraz glebę, a wnioski zapisz w karcie pracy.
 - skały budujące wzgórza: glina, piaski i żwiry, pojedyncze głazy;
 - gleba piaszczysto - gliniasta: żyzna, słaba.
3. Określ sposób wykorzystania gleby, np.:
 - pola uprawne;
 - dominujące uprawy: żyto, ziemniaki, inne.
4. Podaj propozycję innego wykorzystania gleb w okolicy szkoły .

STANOWISKO 3

"Gminne wysypisko odpadów"

1. Zlokalizuj miejsce, w którym się znajdujesz na mapie topograficznej; określ i zapisz w karcie pracy, gdzie jesteś w stosunku do szkoły - podaj kierunek.
2. Na podstawie własnych obserwacji wymień i zapisz w karcie pracy wszystkie elementy przyrodnicze krajobrazu, które stąd widzisz, dzieląc je na żywe i nieożywione.
3. Które ze składników środowiska trwają niezależnie od człowieka? Wymień te, które występują wokół ciebie.
4. Wymień rodzaje odpadów, które występują na wysypisku i zapisz w karcie pracy.
 - Zastanów się, w jaki sposób możemy zmniejszyć ilość odpadów
 - Co może zrobić w tym kierunku każdy uczeń już teraz?
 - W jaki sposób możemy wykorzystać surowce wtórne?Zanotuj wszystkie informacje w karcie pracy.

STANOWISKO 4

"W parku krajobrazowym "

1. Zorientuj mapę, podaj kierunek obecnego położenia, oblicz na podstawie skali mapy długość przebytej trasy wędrowki i zanotuj w karcie pracy.
2. Rozpoznaj na podstawie klucza lub atlasu roślin drzewa rosnące w parku.
 - Co to są za drzewa?
 - Zmierz obwody największych dębów szypułkowych znajdujących się w parku.
3. Zbierz liście wybranych drzew, najciekawsze (1- 2) wklej do karty pracy i podpisz je. Przeczytaj głośno informacje z atlasu o tych drzewach sobie i kolegom z grupy.
4. Za pomocą słuchawki lekarskiej posłuchaj " bicia serca" drzewa.
5. Przyjrzyj się glebie.

Czy jest taka sama jak w lesie, czy bardziej zbliżona do tej, jaką spotkałeś na polu?
Jest sucha, piaszczysta czy bardziej gliniasta, wilgotna?
Czy według ciebie jakość gleby ma wpływ na to, co na niej rośnie?
Wybierz miejsce, w którym chciałbyś odpocząć.
6. Zrelaksuj się zielenią i spokojem parku. Posłuchaj śpiewu ptaków i szelestu poruszanych wiatrem liści.

KARTA PRACY

<i>Stanowiska</i>	<i>Zadania</i>
<p>1. "W lesie sosnowym"</p>	<p>1. Stanowisko to znajduje się w kierunku od szkoły.</p> <p>2. Jest to las:.....</p> <p>3. Przeważają tu drzewa:</p> <p>4. Wyróżniłem w tym lesie takie warstwy, jak:</p> <p>5. Rośliny rosnące w poszczególnych warstwach - to:</p> <p>6. Spotkane zwierzęta: ptaki - ssaki - gady i płazy - owady -</p> <p>7. Skąły:</p> <p>8. Gleba:</p> <p>9. Wykorzystanie lasu przez mieszkańców:</p>
<p>2. "Na wzniesieniu śródpolnym"</p>	<p>1. Jesteśmy w stosunku do szkoły.</p> <p>2. Skąły: gliny, żwiry, piaski Gleba: piaszczysta, gliniasta, słaba</p> <p>3. Wykorzystania gleb:</p> <p>4. Propozycje innego wykorzystania gleb:</p>
<p>3. "Gminne wysypisko odpadów"</p>	<p>1. Stanowisko to znajduje się w kierunku od szkoły.</p> <p>2. Elementy przyrody żywej, to:</p> <p>3. Elementy przyrody nieożywionej:</p> <p>4. Charakterystyka wysypiska i odpadów tam składowanych:</p> <p>5. W jaki sposób możemy zmniejszyć ilość odpadów?</p>

<p>4. "W parku krajobrazowym"</p>	<p>1. Jesteśmy w stosunku do szkoły.</p> <p>2. W parku są drzewa:</p> <p>3. Obwody najstarszych dębów szypułkowych wynoszą:</p> <p>4. Inne drzewa w parku: (rysunek, liść wklejony, podpisy)</p> <p>5. Gleba w parku jest i dlatego rosną tu głównie drzewa w przeciwieństwie do lasu sosnowego.</p> <p>6. Czy przyjemnie jest spędzać czas w takim miejscu jak nasz przyszkolny park? Jeśli tak, to dlaczego?</p>
-----------------------------------	---